

EL FONTS DE LA BIBLIOTECA PÚBLICA DE GIRONA

Els fons recents i actuals són els més consultats pel públic que acut a la biblioteca. No obstant això, hi ha un grup d'usuaris que investiga els fons retrospectius i antics. En aquest article mostrem la composició i abast d'aquest important fons patrimonial –en què destaca especialment el gironí–, així com el programa de treball per a la seva conservació, consulta i difusió.

TERESA GARCÍA PANADÉS > TEXT

El fons antic i patrimonial de la biblioteca està constituït per més de 47.000 títols; d'aquests, 31.107 (en 36.300 volums) constitueixen el fons antic pròpiament dit (segles XIII-XIX), i la resta, en suports diversos, formen part de la col·lecció local, que inclou les obres de qualsevol època d'autors gironins o les que estan relacionades amb les comarques gironines, ja siguin manuscrites o impreses, editades en la província o fora; algunes, des de 1958, ingressen per dipòsit legal de les obres impreses a la província; altres procedeixen de l'antic Registre de la Propietat Intel·lectual, de donacions particulars o de les compres ordinàries.

Cal destacar que uns 4.500 volums del fons antic de monografies provenen de la desamortització dels béns eclesiàstics per la supressió dels ordes religiosos (1836-1851) i formen el nu-

cli fundacional de la biblioteca (1848), ubicada inicialment en l'institut d'ensenyament mitjà del carrer de la Força. Aquests fons tenen la consideració de béns d'interès cultural i estan protegits per la llei de patrimoni històric espanyol (1985), per la del patrimoni cultural català (1993), que estén la protecció als exemplars objecte del dipòsit legal, i per la llei del sistema bibliotecari de Catalunya (1993).

Cal destacar que uns 4.500 volums del fons antic de monografies provenen de la desamortització dels béns eclesiàstics per la supressió dels ordes religiosos (1836-1851)

>> *Francisco X. de Garma, Adarga catalana..., 1753.*

Diversos historiadors i estudiosos gironins han utilitzat els fons de la biblioteca per realitzar els seus estudis; el fons patrimonial ha estat font principal de diverses publicacions, entre les quals cal esmentar, per l'abundant informació continguda, els treballs de Zaragoza Pascual sobre els manuscrits guixolencs, els de Costa sobre la premsa gironina o el de García de la Puerta sobre el fons del músic Llorenç Pagans, a més dels catà-

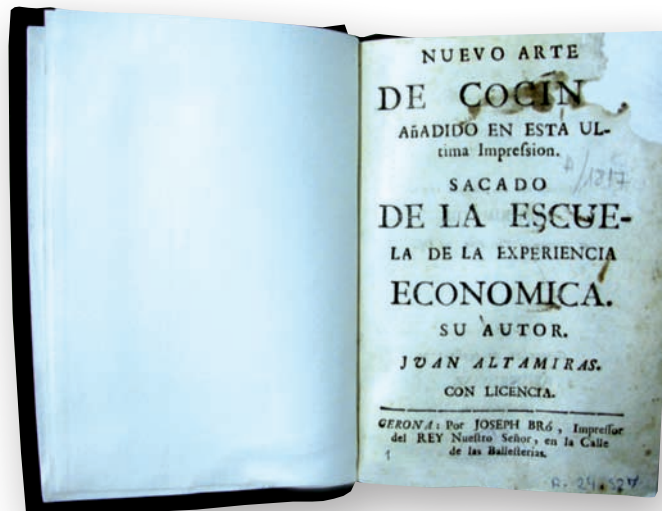

>> Revelaciones Sanctae Birgittae, 1500.

Durant el procés, realitzat per personal contractat a càrrec del CCPB, es va treballar sempre sobre els originals, amb consultes als catàlegs de biblioteques espanyoles i estrangeres; també es van contrastar reproduccions facilitades per diversos centres, per tal d'identificar edicions, completar i rectificar dades. També es va revisar, actualitzar i dotar de concordances el catàleg imprès d'incunables publicat en 1957 per Mirambell, ara consultable en el web de la biblioteca. Una de les satisfaccions que ens va procurar la recatologació, i la que més ressò va tenir en els mitjans de comunicació, va ser la datació com a incunable de l'obra *Revelaciones Sanctae Birgittae. Vita abbreviata S. Birgittae* (Norimbergae, Antonius Koberger, 21 setembre, 1500), que a la biblioteca no figurava com a tal.

Per tal de mantenir actualitzada la informació dels fons de la Biblioteca de Girona en el catàleg col·lectiu, la biblioteca envia regularment al CCPB la descripció de les noves adquisicions patrimonials (any 2007-2008).

>> Juan Altamiras, Nuevo arte de cocina..., 1770.

Col·leccions especials i restauracions

La biblioteca també disposa d'una jove secció de materials especials, que aplega les col·leccions cartogràfiques, els dibuixos i gravats, els goigs, les partitures musicals, les postals i els cartells. Les adquisicions en aquest fons són sempre de materials d'interès gironí.

La descripció dels mapes, gravats i dibuixos catalogats pel personal de la biblioteca ja s'ha incorporat al catàleg informatitzat (2008) i se n'han transferit els registres al catàleg col·lectiu, mentre que els goigs del segle XIX són consultables al CCPB.

La tasca de conservació i prevenció és habitual i necessària, i al mateix temps lenta i costosa; des de 1991 s'han restaurat un total de 170 volums, la major part dels quals correspon a llibres impresos (s. XVI-XIX), però també hi ha 20 manuscrits, 9 incunables i 18 mapes (s. XVII-XVIII).

Digitalització de fons de monografies, mapes i gravats

El procés de digitalització d'una part de les monografies i de tots els mapes i gravats s'ha fet durant l'estiu de 2008, amb la finalitat de difondre'ls i de facilitar-ne la consulta sense malmetre'n els originals. Trobareu la relació d'autors i obres en el web de la biblioteca.

Els textos íntegres i les imatges dels fons digitalitzats es poden consultar, des de final d'octubre, en la Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico. El conjunt està format per 144 obres, amb un total de 26.861 pàgines, que inclouen 10 manuscrits (s. XIII-XIX), 4 incunables, 61 mapes (s. XVII-XIX, amb 30 de gironins), 48 gravats gironins (s. XVIII-XIX), 56 monografies gironines (s. XIX-XX) i 1 diari (1809).

Entre els manuscrits destaquen una Bíblia (s. XIII), un cerimonial monàstic (s. XV), un llibre de cirurgia de Gaspar Armengol (s. XVIII), el primer catàleg de fons antic de la biblioteca (1857) i diverses obres relacionades amb el monestir de Sant Feliu de Guíxols, com ara el catàleg de la seva biblioteca (s. XIX), dues obres d'Alonso Cano (s. XVIII) o el plet i procés del peix (s. XVI).

En el grup dels incunables hi ha un breuari benedictí imprès a Montserrat i obres de Jacobus Philippus de Bergamo, Johannes de Sacro Bosco i Lactanci.

Dels mapes podem destacar els dels atacs i setges soferts a les comarques gironines (1694, 1712, 1809), els de les fortaleses de Figueres, Puigcerdà, Roses, Hostalric i Girona, i els de les presons de Figueres i de Girona; també hi ha 21 precioses cartes nàutiques impreses per Van Keulen (família d'impressors d'Amsterdam, s. XVII).

Els gravats gironins mostren diversos indrets de les poblacions de Girona, Banyoles, Ripoll, etc., atacs com el de la Muga (1794) o escaramusses carlines a Puigcerdà, els setges de Girona, o retrats de militars, com els generals Mariano Álvarez de Castro i José Urrutia de las Casas (pintat per Goya), els mariscals de camp Ramon Nouvilas i Ràfols (Castelló d'Empúries, 1812 - Madrid, 1880) i Manuel Gasset Mercader (Girona, 1814 - Alzira, 1887) o el brigadier Francesc Pa-

>> Al·legacions del Capítol de Girona, 1669.

lou (Viladrau, 1789 - ?), i d'altres personatges, com Narcís Monturiol.

Entre les monografies gironines destaquen la col·lecció de les *Notícies històriques*, de Francesc Monsalvatje, i obres de Dorca, Blanch, Botet i Sisó, Chía, Girbal, Pujol Camps, Pla Cargol i Estanislau Vayreda.

Hi ha també 18 obres directament relacionades amb els setges de Girona, contribució de la biblioteca al bicentenari de l'efemèride, d'autors com Cúndaro, Esparaeckmans, Viader, Minali, Nieto Samaniego, Cutchet, Gebhardt, Girbal, Grahit, Pla Cargol, Bertrana, Rahola i Pla Dalmau, a més d'onze números del *Diario de Gerona* de 1808 i 1809 recentment adquirits.

Digitalització de publicacions periòdiques

El fons de publicacions periòdiques, que comprèn 3.723 títols, 707 dels quals són antics (1793-1949), s'incrementa diàriament per compra, dipòsit legal i donacions. El títol més antic disponible és la *Gazeta de Gerona* del 4 de gener de 1793; destaca, per completa, la col·lecció del *Diario de Gerona* i *Los Sitios*, i el títol de més llarga durada és el *Boletín Oficial de la Provincia de Gerona*, col·lecció completa des del seu inici (5/11/1833) fins que es deixà de publicar en paper (20/6/2006).

Per tal de preservar-ne els originals, facilitar-ne la consulta i fer difusió del fons, en 2002 es va iniciar la digitalització de periòdics. Trobareu una relació de tots els títols digitalitzats al web de la biblioteca, on també podreu consultar un inventari amb la localització de 696 títols gironins antics conservats en biblioteques i arxius gironins.

Actualment disposem ja de 253 títols digitalitzats (246 dels quals són gironins); en aquest conjunt hi són representades totes les comarques, amb predomini del Gironès (157 títols), i hi abunden les capçaleres de caire polític, encara que no hi falten les d'associacions professionals, les culturals i literàries i les humorístiques.

Enguany s'ha pogut adquirir el periòdic humorístic *Don Joaquín* (1897-1899), del qual Costa esmenta l'existència d'un sol número de 1898 conservat a la Universitat de Barcelona, i també els esmentats onze números -que ja s'han digitalitzat- de *Diario de Gerona* (1808-1809).

El programa de treball sobre la col·lecció de publicacions periòdiques es va presentar en el 2n i l'11è col·loqui de l'Aula d'Història del Periodisme Diari de Barcelona (Universitat Pompeu Fabra, 1999 i 2008, respectivament).

El catàleg informatitzat, que s'actualitza diàriament, ja inclou més de la meitat dels títols de periòdics existents. A banda, disposem de la descripció exhaustiva de les col·leccions antigues digitalitzades, les «fitxes» i les imatges de les quals es poden consultar a la Biblioteca Virtual de Prensà Històrica (BVPH). Dins la mateixa Biblioteca de Girona es poden consultar les capçaleres *Autonomista*, *Diario de Gerona* (1927-1936), *El Pirineo*, *Los Sitios*, *Diari de Girona* i *Nou Diari*, i gràcies al sistema de digitalització mitjançant OCR (reconeixement òptic de caràcters), hom pot cercar-hi qualsevol paraula del text. Properament aquest tipus de cerca s'estendrà als títols digitalitzats en la BVPH.

Hi ha 18 obres directament relacionades amb els setges de Girona, contribució de la biblioteca al bicentenari de l'efemèride

Partitures musicals

A mitjan novembre de 2008 s'ha iniciat, a càrrec del CCPB, la recatologació informatitzada de les partitures musicals del Fons de Llorenç Pagans (el qual les donà a la biblioteca en 1880); en la fase preparatòria d'aquesta campanya el personal de la biblioteca va fer un inventari exhaustiu d'aquestes 1.572 partitures (s. XVIII-XIX), moltes de les quals són d'autors estrangers, contenen dedicatòries i són peces per a piano, guitarra o veu; n'hi ha 116 de manuscrites.

Amb la catalogació detallada de les partitures volem donar a conèixer la riquesa d'aquest fons, que ja ha generat diverses consultes d'investigadors estrangers d'ençà que es va descriure en el web de la biblioteca i va ser àmpliament estudiat en la biografia sobre Pagans publicada per García de la Puerta.

Teresa García Panadès és directora de la Biblioteca Pública de Girona.

>> Don Joaquín, periòdic satíric, 1897.

PER SABER-NE MÉS

Catàlegs i més informació:
<http://bibliotecagirona.gencat.cat>.
Descripció del fons antic:
Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic (CCPB), <http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>.
Obres digitalitzades: Biblioteca Virtual del Patrimoni Bibliogràfic, <http://bvpb.mcu.es> (monografies, mapes, gravats); Biblioteca Virtual de Prensà Històrica (BVPH), <http://prensahistorica.mcu.es> (publicacions periòdiques).